

EL ROURE

Núm. 72

1r quadrimestre 2025

Publicació del **Consell Municipal de la Gent Gran**
Una eina per a l'intercanvi i la comunicació

Cultura, Tradicions i Llegendes

Entrevista a Lourdes Delgado

Reunió intergeneracional

Nou any, nova perspectiva

Ma Àngels Bahí

Presidenta del Consell Municipal de la Gent Gran

Aquest any es jubila la Lourdes Delgado, la cap de Serveis Socials Especialitzats, i li volíem donar les gràcies, no només pel treball que ha dut a terme durant aquests anys, sinó també per la seva qualitat personal. Si bé és veritat que ens deixa en mans d'un excel·lent equip, no és menys veritat que t'enyorarem. Desitgem que la pròxima etapa de la teva vida estigui plena de la felicitat que et mereixes.

Des del Consell Municipal de la Gent Gran, s'han posat en marxa projectes que afavoreixen el benestar del nostre col·lectiu. Si bé és veritat que actualment ha augmentat d'una manera considerable l'esperança de vida, també és cert que estem davant de noves necessitats. Hi ha gent gran sola, malalta, maltractada, sense recursos... I per això considerem de primera necessitat posar remei a aquests problemes i conscienciar la població de la seva existència.

Ens sembla que sempre s'ha de començar pel començament. I en aquest cas el començament són els infants i la joventut. És per això que estem impulsant la relació Intergeneracional. I no és que només ho diguem, és que ja hem tingut contactes amb aquests col·lectius i la primera impressió és esperançadora.

Però, perquè tot això tiri endavant, necessitem la col·laboració de tothom. Perquè no pensem que tan sols els infants i els joves aprenen de nosaltres, sinó que hi ha moltes coses que nosaltres podem aprendre d'ells.

Al capdavant, el que es necessita és que la societat avanci pel bon camí. Pensem que aquests infants i joves d'avui són els que ens governaran demà i tots tenim una gran responsabilitat en la seva educació.

Aquesta relació intergeneracional segons el nostre parer, és fonamental per arribar a fer la vida de la gent gran més plena, més participativa i més digna.

Consulteu
totes les
publicacions
d'**El Roure**
a través
d'aquest
codi QR:

*Vista de la Catedral de Girona i de l'església de Sant Feliu després d'una nevada. En segon terme el pont del ferrocarril i el passallís de Pedret sobre el riu Onyar. 1945.
Font: Arxiu històric de Girona*

NÚM 72 – 1r quadrimestre 2025

Publicació del Consell Municipal de la Gent Gran
Una eina per a l'intercanvi i la comunicació

Equip de redacció

Pere Heras, Ma. Rosa Pié, Miguel Abad, Joan Miró,
Josep Maria Saiz, Joan Balbi, Àlex Perez i Narcís Sureda.

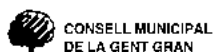
Corresponsals

Lluís Torner, Tere Delgado, Josep Maria Castanyer Darnés, Dolors Estañol,
Carme Subirana, Maria Dolores Rodríguez, Maria Suñer, Núria Suñer,
Rosa Maria Amargant, Mariasol Lagares, M. Àngels Bahí, Jordi Sirvent,
Joan Balbi Ribas.

Bústia de suggeriments: cmgg@ajgirona.cat

El Consell Municipal de la Gent Gran

Plaça del Vi, 1 – 17004 Girona

Disseny i impressió:

Diposit legal. GI-066-96

PORTADA:
*Vistes de la
ciutat de Girona
nevada. 1950.*
*Font: Arxiu
històric de Girona*

SUMARI

- Pàg. 2. **Editorial**
- Pàg. 4. **Cartes a l'alcalde**
Pere Heras i Montal
Maria Rosa Pié Pont
- Pàg. 5. **Parlem de les trobades**
Pere Heras i Montal
- Pàg. 6. **Ciutat**
Vida associativa
- Pàg. 14. **Entrevista a Lourdes Delgado**
Pere Heras i Montal
- Pàg. 18. **En Bona Companyia**
Càritas
- Pàg. 19. **Ciutat de Cultura i Llegendes**
Josep Mª Saiz Garcia
- Pàg. 22. **Costum i tradicions**
Maria Suñer
- Pàg. 23. **Isabel Oliva i Prat**
Maria Rosa Pié Pont
La secció de l'Anita
- Pàg. 24. **Tradicions Catalanes de l'Hivern**
Jordi Sirvent
- Pàg. 26. **El Carnestoltes**
Carme Subirana Pla
- Pàg. 28. **Prohibit (quasi) tot!**
Joan Miró Ametller
- Pàg. 30. **Visita monestir de Sant Daniel**
Joan Balbi
- Pàg. 32. **Dones de Girona en el Record**
Montserrat Guanter Salart
- Pàg. 34. **Cuina medieval catalana**
Narcís Sureda

Cartes a l'alcalde

Pere Heras i Montal

Benvolgut Sr. Alcalde de Girona,

Recentment passades les festes nadalenques i amb el retorn a la normalitat, ens hem assabentat de la seva propera paternitat, per la qual cosa li donem la més sincera enhorabona. Crec que avui no toca parlar de les coses que no han funcionat massa bé, com pot ser la recollida d'escombraries i la neteja de la ciutat, sinó de tot el bo que hem pogut gaudir aquestes festes: actes populars distribuïts pels diferents barris de la ciutat, acabant amb una original Cavalcada de Reis amb un final molt atractiu a la plaça de Santa Susanna del Mercadal.

Ara toca posar-vos les piles per corregir les coses que hem observat que no van bé. La seguretat ciutadana i l'ocupació d'habitatges són qüestions que preocupen a tothom, però sobretot a la gent gran. La neteja caldria controlar-la, tant pel que fa a la recollida com a la neteja dels carrers. L'enllumenat, en algunes zones de la ciutat, caldria potenciar-lo.

Tot això són coses que hem detectat conversant amb ciutadans i ciutadanes de Girona.

S'ha de reconèixer que el Consistori està fent moltes coses bé, i el que pretenem és fer uns comentaris constructius sobre qüestions que, probablement per excés de feina o altres circumstàncies, no van del tot bé.

Amb els millors desitjos per a vostè i el seu govern per aquest 2025 acabat de començar, rebi una cordial salutació.

Maria Rosa Pié Pont

Benvolgut senyor Lluç Salellas, alcalde de Girona,

En aquests dies vinents a les Festes de Nadal, la ciutat de Girona està preparada per celebrar aquestes festes amb il·lusió i alegria. Els carrers i places il·luminats, les parades d'artesans, els comerços, els restaurants, les botigues... Tot és molt bonic. Els gironins i les gironines ens sentim orgullosos de participar en totes les activitats que s'organitzen a la ciutat.

Als espais cívics també hem celebrat moltes activitats per als nostres associats, amb quina especial que compta amb obsequis cedits per establiments i comerços del barri. I, per acabar, celebrem la Festa de Nadal amb cava i torrons.

L'Ajuntament és i serà sempre el nostre referent. En el cas de les Festes de Nadal, hem d'agrair la feina ben feta, que any rere any continua millorant en molts aspectes.

Potser no és el moment de fer queixes, però voldríem fer notar algunes qüestions del nostre barri, el Mercadal. A la plaça de Santa Susanna i a la plaça de l'1 d'octubre, els fanals estan gairebé sense llum per falta de neteja; la pols acumulada tapa la llum i, en alguns casos, alguns fanals estan apagats. Igualment, la plaça Jordi de Sant Jordi també està poc il·luminada, amb una entrada fosca i trista per falta de llum. Aquest fet representa un perill per a les caigudes, i fa pocs dies hi va haver un atracament a una senyora gran a qui van robar una cadena d'or.

Demanem a l'Ajuntament que tingui en compte aquestes mancances. Des de la nostra entitat ens agradaria que la plaça fos un punt de trobada amb condicions òptimes. Caldria canviar aquesta imatge trista i descuidada, aportar més llum i seguretat, i fer-la un espai agradable on les persones que diàriament venen als nostres centres puguin seure còmodament i socialitzar.

Rebeu una cordial felicitació de Nadal amb els millors desitjos per a l'Any entrant.

Sonia de Paz

– Parlem de les trobades amb els Consells Municipals d'infans i joves –

Pere Heras i Montal

El 19 de juny, en la reunió ordinària del plenari del Consell Municipal de la Gent Gran, es va constituir la Taula pels Drets de les Persones Grans de la ciutat de Girona. Aquesta Taula pretén ser un espai de treball i acció comunitària que faciliti la prevenció de situacions de maltractaments, alhora que potencia una mirada preventiva sobre aquest fenomen, tant des de la perspectiva de la intervenció professional com pel que fa a la conscienciació ciutadana. El suport i l'assessorament, juntament amb la formació de la ciutadania i el desenvolupament d'eines per afavorir els drets de les persones grans, són els eixos principals de la tasca que portaran a terme les comissions que hi treballaran. Tot plegat amb l'objectiu d'aconseguir una ciutat inclusiva, cuidadora, respectuosa i participativa.

Atès que no existeixen molts espais de trobada on infants, joves i gent gran puguin compartir el seu temps, des d'aquesta Taula s'ha apostat per crear una comissió que treballi les relacions intergeneracionals. Ja s'han començat a fer trobades durant el mes de desembre amb alguns membres del Consell Municipal de la Gent Gran, juntament amb repre-

sentants del Consell Municipal d'Infants i el Consell Municipal de Joves. Han estat trobades que, en primer lloc, ens han permès conèixer-nos i, després, compartir experiències, inquietuds i preocupacions, reflexionant sobre temes que ens afecten, independentment de l'edat.

Cada vegada més, es perd el coneixement dels valors del respecte i la solidaritat cap a la gent gran, i la solitud és un problema creixent. Quan parlem de solitud, no ens referim només a la gent gran, ja que no cal ser gran per sentir-se sol. L'acompanyament de les persones de qualsevol edat durant el camí de la vida és essencial, i hem de donar importància a la formació des de la infància sobre el significat de fer-se gran i envellir. Crear espais intergeneracionals on infants, adolescents i gent gran puguin compartir experiències i vivències és fonamental per construir una societat més humana i implicada.

Gràcies a la bona experiència de les primeres trobades entre els membres dels diferents Consells (Gent Gran, Infants i Joves), aquest mes de gener s'han programat algunes activitats als espais cívics del Mercadal i Sant Daniel.

Valorem molt positivament aquest camí intergeneracional que hem iniciat, i esperem donar-li continuïtat.

Consell Municipal de Joves

Consell Municipal d'Infants

Vida associativa

Associació de Gent Gran de Santa Eugènia

Jordi Sirvent

ACTIVITATS REALITZADES

Com a inici de les activitats del casal, quan comencen les inscripcions als cursos a realitzar durant l'any, període que coincideix amb el curs lectiu dels col·legis, va tenir lloc l'habitual berenar que coincideix amb la festa major del barri de Santa Eugènia. Aquest berenar, gentilesa de l'AAVV de Santa Eugènia, va anar acompanyat d'una sessió de ball, amenitzada per la cantant Aurora. Hi vam poder gaudir de la presència del Sr. Lluç Salellas, alcalde de Girona, així com de la regidora de Ciutat que Cuida, Sra. Gemma Martínez.

El dia 19 d'octubre, un bon grup de membres del casal es va desplaçar a Barcelona, al teatre Victòria, per presenciar l'espectacle de teatre musical *Mar i Cel* del grup Dagoll Dagom, que representava les darreres actuacions d'aquest musical. Després de molts anys d'èxit, posaven fi a la seva representació. L'espectacle va agradar molt als assistents.

El dia 7 de novembre va celebrar-se la tradicional castanyada, que, malgrat la pluja, va comptar amb la presència d'un grup prou nombrós de persones, resultant una vetllada molt animada. Vam menjar castanyes i moniatos amb moscatell i vam ballar amb la música d'Altarriba Music.

El 15 de novembre ens vam desplaçar al Montseny per contemplar els magnífics colors de la tardor.

Sempre és bonic visitar aquests paratges, però en aquesta època de l'any és quan es poden observar amb més claredat la varietat de colors de la tardor. Prèviament, vam visitar el poble de Viladrau després d'haver esmorzat a Mallorquines. Per dinar, ens vam desplaçar vora el pantà de Sau, al restaurant Fujimanya.

El 20 de desembre, i com a preludi de les festes nadalenques, ens vam reunir per celebrar el berenar de Nadal, amb el sorteig de dues paneres. No hi podia faltar la música, que en aquesta ocasió va anar a càrrec del grup *La Banda de Banyoles*, un grup de gent gran que ens va oferir unes cançons en *playback* amb una interpretació molt celebrada pels assistents.

**Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona
com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional
en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social**

Associació de la Gent Gran de Pedret

Rosa Maria Amargant

Comencem el nou curs 2024-2025 amb energia i il·lusió!

Després d'un bon descans estiuenc, iniciem el nou curs amb moltes ganes. Aquest any hem incorporat un nou curs d'estiraments i flexibilitat els dimecres de 10 a 11 del matí, que complementa els ja coneguts cursos de balls en línia. Vam aprofitar la jornada de Portes Obertes dels barris de Pont Major, Montjuïc i Pedret per presentar el curs i fer-ne un tastet. La jornada va ser tot un èxit i una gran oportunitat per conèixer i compartir moments amb altres associacions. Aquest nou curs ha tingut una gran acollida, amb més de 20 persones inscrites. També hem recuperat les activitats periòdiques, com el bingo i el punt cultural.

La primera celebració del curs, la Castanyada, va tenir lloc el dijous 24 d'octubre. Va ser un moment perfecte per compartir i celebrar l'inici de les Fires de Sant Narcís i l'arribada de la tardor. El dilluns següent, dia sense cursos, les alumnes de balls en línia van fer una petita celebració de Halloween.

Amb l'arribada de Nadal, també han arribat les celebracions. Vam organitzar una petita quina per a les participants habituals del bingo. El dilluns següent, 16 de desembre, vam celebrar la cloenda de Nadal dels cursos de balls en línia, amb la participació de noves alumnes que s'incorporaran a un curs d'iniciació que es farà els dijous al matí a partir de gener.

Finalment, hem gaudit del tradicional concert de Nadal, a càrrec de l'orquestra Metderband, seguit d'un berenar nadalenc. Estem molt agraïdes a la Metderband per oferir-nos aquests moments de música i màgia.

El 26 de novembre, vam organitzar una sortida al mercat de Nadal de Perpinyà. Tot i que esperàvem gaudir de la màgia nadalenca, les participants es van emportar una decepció, ja que, malgrat que el mercat havia obert el 22 de novembre, les llums de Nadal no s'engegaven fins al cap de setmana següent, el 30 de novembre.

Així, tanquem aquest 2024 compartint aquests moments especials amb tots els socis i sòcies. Ara toca descansar durant les festes per encarar el 2025 amb energia i il·lusió!

Associació de la Gent Gran de Montilivi

Dolors Estañol Pibernat

sessió de ball amb música en viu, amb una varietat de músics i cantants que amenitzen i acompanyen totes aquelles persones que gaudeixen de la música i, al mateix temps, els agrada ballar, sigui de la manera tradicional o en balls en línia, que últimament tenen molts adeptes.

Per als socis, aquesta activitat és gratuïta, i per a la resta de persones, l'import és una quantitat molt mòdica.

L'Associació de Gent Gran Montilivi, a part de totes les activitats de manteniment, salut, ampliació de coneixements, excursions o viatges, també organitza quinzenalment, els divendres a la tarda, una

L'Associació també ofereix l'aprenentatge de balls en línia un dia a la setmana. Així, les persones interessades poden venir a practicar alhora que també fan exercici i socialitzen amb altres persones.

Associació de Pensionistes i Jubilats de Taietà

Maria Dolores Rodríguez

Excursió a Salou i Tarragona

Tres dies abans de Nadal, hem passat uns dies magnífics. Hem fet un grup impressionant amb el Casal de Gent Gran de Taietà, com si fóssim una gran família, sempre mirant de passar-ho el millor possible. Ens ha acompanyat en Julián, el president, que juntament amb el guia de Tarragona i el xofer, han estat molt amables i responsables.

La visita a Tarragona, una ciutat preciosa i plena de cultura, ha estat una experiència meravellosa. Hem fet la ruta per les restes romanes, que són espectaculars.

Ara ve Nadal, dies per gaudir de la família i la mainada, fer cagar el tió, com marca la tradició, i gaudir de l'escudella, els canelons, els fruits secs i els torrons.

Bon Nadal a tothom!

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Associació de Jubilats i Pensionistes de Vila-roja

Benvinguts al nou any des de l'Associació de Jubilats i Pensionistes de Vila-roja

Des de l'Associació de Jubilats i Pensionistes de Vila-roja, volem començar aquest nou any amb una càlida salutació per a tots vosaltres. Esperem que hàgiu gaudit d'unes festes de Nadal plenes d'alegria i bons moments al costat dels vostres.

Presentació curs 2024/2025

Com cada any, la nostra associació vol continuar oferint activitats útils, enriquidores i, sobretot, adaptades a les necessitats i inquietuds dels nostres socis. Per aquest motiu, ens complau presentar-vos les activitats que hem preparat:

- **Noves tecnologies:** Aprèn els coneixements bàsics d'informàtica, practicant amb l'ordinador. Les sessions tindran lloc els dimarts i dijous a primera hora de la tarda, a l'Espai Tres Punts del Centre Cívic Onyar.
- **Taller de programari Office:** Aprendrem a utilitzar eines com Excel i Word, imprescindibles per gestionar documents i taules de manera fàcil i eficaç.

- **Curs de dispositius mòbils per a la gent gran:** Descobreix com treure el màxim profit del telèfon mòbil o la tauleta amb consells pràctics i senzills.
- **Xarxes socials:** Coneix les plataformes més populars, com WhatsApp o Instagram, per mantenir-te connectat amb amics i família, i aprèn a accedir a l'app *La Meva Salut*.

A més, el nostre equip està sempre a punt per oferir suport i resoldre dubtes durant les activitats, amb l'objectiu de crear un ambient proper i amigable on aprendre sigui una experiència agradable.

Us animem a participar activament en aquests cursos i a descobrir tot el que les noves tecnologies poden oferir. És una oportunitat fantàstica per estar al dia, connectar amb el món i, per descomptat, compartir moments inoblidables amb altres persones de la nostra comunitat.

Taller noves tecnologies i la imatge

Les inscripcions ja estan obertes! No deixeu passar aquesta oportunitat i veniu a apuntar-vos a la llar de jubilats del Centre Cívic Onyar o contacteu amb nosaltres per telèfon al número **972 010 298**.

Us hi esperem amb els braços oberts!

Casal de Gent Gran de Sant Narcís

Tere Delgado Padrosa

Benvolguts, amb el desig que aquest any acabat d'estrenar ens porti coses boniques i molta salut per a tothom: socis, veïns i amics.

L'Esplai de la Gent Gran de Sant Narcís ha tingut un gran èxit amb el sorteig de lots nadalencs. Hi han assistit més de cent socis, i en dos dies tots els lots han estat recollits. Les excursions mensuals funcionen molt bé, i ja tenim gairebé preparada la programació de la sortida llarga que farem a l'estiu. Els nostres cursos també van molt bé, amb plena assistència a tots.

Permeteu-me, però, que des d'aquí faci una queixa a CaixaBank. A l'avinguda Sant Narcís 96, no-més ens han deixat un caixer, i és una vergonya. No funciona gairebé mai, i sovint només permet treure diners amb targeta, mentre que les persones grans que només tenen llibreta no poden fer ús del servei.

Això ha passat durant tres dies seguits i es repeteix sovint. On és la suposada defensa de la gent gran per part de la Caixa? És inadmissible que en un barri amb moltes persones grans, per a les quals és difícil desplaçar-se a altres llocs més allunyats, no se'ns doni un servei adequat. Quin respecte tenen per la gent gran? Cap ni un!

Una altra queixa va dirigida als nostres representants a l'Ajuntament: quant de temps haurem d'aguantar amb la calefacció del Centre Cívic que avui s'espalla i demà també? Necessiten algun assessor que els faci quatre números per demostrar que amb tanta reparació i operaris amunt i avall ja la podrien haver canviat per una de nova. Així, la gent gran i la més jove no haurien de passar fred. Com es nota que vosaltres esteu ben calentons a la vostra butaca!

Associació de Jubilats i Pensionistes de Can Gibert del Pla

Miguel Abad i Maria Suñer

Hem arribat a finals d'any, i l'Associació de Jubilats i Pensionistes de Can Gibert es prepara per celebrar les Festes de Nadal. Al mes de novembre es va fer la Castanyada, com cada any, on es van repartir castanyes i moniatos entre socis i no socis. En acabar, es va organitzar un ball que va tenir força èxit. També s'ha celebrat la tradicional Quina de Nadal, oberta a socis i no socis, en la qual s'han repartit regals, i, en acabat, es va fer un berenar per als assistents.

Ara farem vacances de Nadal i tancarem fins passat Reis, però abans celebrarem el tradicional dinar de Nadal per a socis i no socis que vulguin assistir-hi. El dinar es farà al mateix centre, el servirà el *Càtering Vilanova*, i, en acabat, hi haurà un ball de festa amb l'actuació de la cantant *Aurora*.

De part de la junta, desitgem que tothom passi unes Bones Festes!

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona
com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional
en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Associació de Gent Gran de Sant Daniel

Joan Balbi Ribas

Ja tornem a tenir la tardor aquí... Comencem a canviar el color verd de la Vall per uns colors groguencs i ocres. Ara començaran les nits llargues i fresques que ens portaran a l'hivern. Doncs sí... ja deixem enrere les calors i els dies llargs, i tornem a començar els cursos que fem habitualment, a més d'alguns de nous: macramé, passejades, *De què parlem?*, ...

També hem tingut les Fires de Sant Narcís, i, quan ens n'adonem, ja tindrem el Nadal a sobre.

Doncs, per les Fires, vàrem fer una bona castanyada per a la gent del casal i amb la companyia de veïns; tots junts vam passar una bona tarda.

Parlant entre companys del casal, proposàvem com podíem conèixer millor la Vall, i el nostre company, el Sr. Emilio, que és una persona que coneix tots els racons de la Vall, ens va plantejar fer una caminada setmanal pels entorns. D'aquestes caminades ja n'hem gaudit unes quantes. També és una manera de moure les cames i fer salut.

Un cop al mes dediquem una tarda al programa *De què parlem?*, i hem gaudit dels diversos temes que hem proposat.

Associació de Gent Gran del Barri Vell - Mercadal

Maria Rosa Pié Pont

Festes de Nadal al Mercadal

El dia 16 de desembre, amb la col·laboració dels comerciants, restaurants i botigues del barri del Mercadal que cada any participen en el nostre esplai, vam celebrar la nostra Festa de Nadal.

La inauguració del pessebre i les nades del nostre Cor Mercadal van donar el tret de sortida a la celebració.

Es va fer el sorteig de la panera i també el sorteig de 40 lots per als socs. A continuació, vam gaudir de les quines:

- La primera quina tenia com a premi tiquets per recollir a Carns i Embotits Rigo.
- La segona quina va incloure regals dels comerciants: Restaurants, El Blach, Cafeteria Ximenis, La Taverna, Supermercat Novavenda, Carnisseria Rigo, Neus Paper, Perruqueria Lúdia, Dietètica Naturalment, Jogueteria La Carpa i Llibreria 22.

Va ser una festa molt ben acollida per tothom, amb molta alegria i una gran participació de socs i amistats.

El nostre agraïment als comerciants i col·laboradors del barri.

Secció dedicada als casals i associacions de gent gran de Girona com a espai d'intercanvi, de participació, relació intergeneracional en la vida, en la ciutat i com a exponent de cohesió social

Associació de Gent Gran La Unió del Pont Major

Josep Mª Castanyer Darnés

Aquesta passada tardor, La Unió ha programat, com ho fa habitualment, ball els dissabtes 5 i 19 d'octubre amb els grups David Casas i Love Me Tender, respectivament.

El dijous 7 de novembre es va fer la tradicional castanyada, que va ser molt concorreguda pels socis i sòcies. Aprofitant la trobada, va tenir lloc l'assemblea anual de l'entitat. El dissabte 9 hi va haver ball, en aquest cas amb Quim Sona Bé. El dissabte 30, el ball va ser amb David Magem.

El mes de desembre vam tenir ball el dissabte 14 amb Marisol Uceda, i el dijous 19 es va fer el Berenar de Nadal amb molta concurrència de socis i sòcies. La jornada va acabar amb ball a càrrec de Carlos Ribas.

Com sempre, hi ha hagut bingo cada dimecres, gimnàstica cada dilluns a 1/4 de 10 al Centre Cívic i gimnàstica al Parc de Salut cada divendres a 2/4 de 10.

Les classes de memòria per a la gent gran, que havien estat programades per a la tardor, començaran ara, a primers de gener.

Lourdes Delgado

CAP DE SECCIÓ DE SERVEIS SOCIALS ESPECIALITZATS
DE L'AJUNTAMENT DE GIRONA

Pere Heras i Montal

L'entrevista d'aquest número és amb Lourdes Delgado, que ha estat un pal de paler durant molts anys al Consell Municipal de la Gent Gran de Girona, com a cap de secció de Serveis Socials Especialitzats de l'Ajuntament de Girona, del qual depèn el Consell. Aquest Consell, entre altres qüestions, és l'entitat que tira endavant la nostra revista El Roure. Per tant, en arribar a la seva merecuda jubilació, crec que és el moment de conversar amb ella perquè ens expliqui tot el que s'ha fet i el que s'està fent al Consell Municipal de la Gent Gran. A més, volem desitjar-li el millor en aquesta nova etapa de la seva vida que ara comença.

Que m'hàgiu proposat entrevistar-me ara que em jubilo, m'ha emocionat i il·lusionat molt. Us estic molt agraïda.

Podria explicar què és el Consell Municipal de la Gent Gran i com funciona?

El Consell Municipal de la Gent Gran va néixer l'any 1990. Concretament, es va aprovar la seva creació en el Ple municipal del 19 de desembre de 1990. Han passat molts anys, i s'han fet dos reglaments. L'últim, el de 2014, va aprovar la creació de les comissions. Actualment, n'hi ha quatre: la Comissió de la Diada de la Gent Gran, la Comissió de la revista *El Roure*, la Comissió Gent Gran i Ciutat, i la Comissió Permanent.

El Consell està integrat per totes les associacions, casals i llars de pensionistes de la ciutat. Els membres de les seves juntes directives escullen els seus representants, que formen part del Consell. També es decideix qui forma part de les comissions.

El Consell Municipal de la Gent Gran té com a objectiu fer efectiva, en l'àmbit de la gent gran, la participació dels ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social de la ciutat. Les seves funcions són de caràcter participatiu, consultiu, promocional i de supervisió.

Què fa la Comissió de la Diada?

Aquesta comissió és molt activa. Es reuneix a partir del mes de gener, mensualment, per organitzar la festa de germanor de tots els casals i llars de pensionistes de la ciutat. Normalment, se celebra el primer dimarts o dimecres de juny a l'Auditori-Palau de Congressos de Girona, amb l'assistència d'unes 800 persones. Durant la festa, es mostren espectacles amb diferents activitats artístiques que es duen a terme als casals.

Té alguna anècdota sobre aquesta comissió o la Diada?

Doncs sí, l'any 2023, tot l'espectacle anava molt ràpid. Normalment, tot i que sempre hi ha un guió per als presentadors i les activitats, amb un horari per a cadascú, sovint els presentadors s'allarguen, improvisen, parlen amb el públic i l'horari és una

mica flexible. També les actuacions poden fluctuar per diversos motius. Habitualment, està previst acabar a les 13 hores, però en realitat acabem a les 14 o 14:30 i fem un pica-pica. Però l'any 2023 no va ser així.

Tot anava sobre guió: ningú s'allargava, i s'estava acabant molt ràpid, abans que arribés el càtering. Vam patir una mica perquè temíem que l'espectacle finalitzés i la gent hagués d'esperar al vestíbul l'arribada del càtering. Afortunadament, vam poder allargar una mica les actuacions dels presentadors i també es va repetir la dansa que havia preparat el Casal de Sant Narcís. El públic ho va trobar estrany, però ho va acceptar molt bé. Finalment, vam acabar a les 13 hores i tot estava a punt.

La Diada sempre ha estat un èxit i és molt ben valorada per la gent gran que hi participa.

I què ens pot explicar de la nostra revista *El Roure*, amb els seus aproximadament 35 anys d'existència?

Doncs, també és molt valorada perquè té una tirada de 4.000 exemplars que arriben a tots els casals, biblioteques, centres cívics, hospitals, residències... La llegeix molta gent i sempre tracta temes interessants. Tot i que cada número té un tema central, també hi ha seccions fixes i altres articles d'opinió o adequats al moment en què s'edita.

Les seccions més valorades són les de la vida associativa, les cartes a l'alcalde, les d'opinió, les de salut, gastronomia, i l'entrevista, que sempre desperta molt d'interès. Jo sempre la llegeixo, com vaig fer amb la del número anterior, dedicada al mestre d'adults Miquel Blanc, amb qui vaig coincidir treballant a Font de la Pólvera i a qui tinc una gran admiració pel treball tan bo que feia.

Que m'hàgiu proposat entrevistar-me ara que em jubilo, m'ha emocionat i il·lusionat molt. Us estic molt agraïda.

TOT AIXÒ FORMA PART DEL PROCÉS PER ACONSEGUIR EL RECONeixEMENT DE GIRONA COM A CIUTAT AMIGABLE AMB LES PERSONES GRANS, UN DISTINTIU QUE ATORGA L'ORGANITZACIÓ MUNDIAL DE LA SALUT.

I de la Comissió Gent Gran i Ciutat?

Aquest és un òrgan consultiu per a l'Ajuntament. La comissió s'interessa per tot el que es fa a la ciutat, i els representants municipals es reuneixen tres o quatre vegades l'any per presentar projectes o temes de ciutat. També és un espai on la gent gran pot exposar les seves preocupacions o propostes de millora.

També tinc entès que s'ha format una nova comissió anomenada Taula dels Drets per a les Persones Grans. Quina funció té aquesta comissió?

Fa poc, la Comissió Gent Gran i Ciutat ha creat la Taula dels Drets de les Persones Grans, amb representants d'aquesta comissió i altres serveis de la ciutat que treballen pel benestar de les persones grans: salut, cossos de seguretat, serveis socials, casals... També compta amb la participació de consells d'infants i joves, amb la idea de fomentar la relació entre generacions per intercanviar experiències, coneixements i socialitzar junts.

La Taula vol abordar els drets de les persones grans: el dret als bons tractes, a uns serveis adequats, a participar i relacionar-se, i a ser tingudes en compte en tots els àmbits de la ciutat. A més, farà propostes de millora i intentarà que tots els serveis implicats treballin de manera coordinada.

Sobre aquests drets i la situació actual de les persones grans, crec que la Universitat de Girona està portant a terme un estudi. Se sap res de com està?

L'Ajuntament de Girona ha signat un conveni amb la UdG perquè aquesta faci un estudi sobre la situació actual de les persones grans a la ciutat: com viuen, què els interessa, com estan els serveis que necessiten, si hi ha necessitats no cobertes... A partir d'aquest diagnòstic, es proposaran diverses millores respecte a la situació actual.

Tot això forma part del procés per aconseguir el reconeixement de Girona com a ciutat amigable amb les persones grans, un distintiu que atorga l'Organització Mundial de la Salut. Hi ha una clara voluntat política i una demanda per part de les entitats de fer de Girona una ciutat acollidora per a tota la ciutadania, i especialment per a les persones grans. És essencial que se sentin cuidades, respectades, escoltades i que participin activament en els processos de canvi que es duguin a terme a la ciutat. Cal que les accions municipals tinguin sempre en compte les seves necessitats i la seva participació.

I la Comissió Permanent?

Està formada pels coordinadors de cada comissió. Val a dir que cada grup té un representant, un coordinador, i aquests s'han de reunir periòdicament per parlar de les comissions i dels problemes i solucions que van sorgint. He de dir que aquesta comissió s'ha reunit molt poques vegades, ja que les comissions han gestionat les propostes i les solucions als seus problemes de manera molt eficient i no han necessitat convocar-la. També cal destacar que els membres de les comissions i els coordinadors ja tenen molta feina en els seus propis casals.

Per altra banda, la Comissió Gent Gran i Ciutat actua una mica com a òrgan d'agrupament i sol plantejar els problemes i les propostes que els interessin.

Crec que aviat caldria revisar el reglament, que ja té 10 anys, i valorar la funció de la Comissió Permanent. També seria pertinent redefinir la Comissió Gent Gran i Ciutat en funció de les noves tasques que està assumint.

He treballat amb els membres del Consell durant molts anys i he admirat la seva dedicació i la feina que fan

Voldria afegir alguna cosa més?

Veig que la gent dels casals i altres entitats, com l'Aula d'Extensió Universitària o els sindicats, són molt treballadors i duen a terme moltes activitats que són importants per a la gent gran de la ciutat. Tenen una càrrega molt gran, i crec que cal més persones per ajudar a portar-la. El problema de la participació és que sol recaure en les persones més voluntarioses i treballadores, però no podem abusar-ne. És necessari comptar amb més mans si volem evitar que es cremin i que no hagin de tancar activitats o entitats per manca de voluntaris.

He treballat amb els membres del Consell durant molts anys i he admirat la seva dedicació i la feina que fan per la gent gran dels seus barris o associacions. He après molt d'ells, i ara que formaré part del seu col·lectiu, ja que em jubilo aquest mes de gener, tinc un model al qual emmirallar-me.

Moltes gràcies per tot el que heu fet durant tants anys i per tot el que continuareu fent per a la ciutat i per a persones que, com jo, estem o estarem jubilades.

Moltes gràcies per la seva amable atenció i moltes felicitats per la seva merescuda jubilació. Comptem amb vostè, si li plau continuar treballant amb nosaltres, però ara des del costat de les persones grans. Tanmateix, cada vegada som més grans i, com diria el nostre company Joan Miró, tenim més experiència acumulada. Així i tot, és necessària la incorporació de gent més jove, que pugui ajudar-nos a portar a terme aquesta tasca i fer-se càrrec quan els que som més grans ens anem retirant del tot.

FINS A SEMPRE

En Bona Companyia:

una xarxa d'afecte
per a les persones grans

PROGRAMA ACOMPANYAMENT A LES PERSONES GRANS

Projecte En Bona Companyia

El projecte **En Bona Companyia** forma part del Programa d'Acompanyament a les Persones Grans de Càritas Diocesana de Girona. Aquest projecte neix amb un objectiu clar: oferir acompanyament, escolta, conversa i afecte a persones grans que es troben en situació de solitud, contribuint a millorar la seva autoestima, benestar personal i autonomia. A més, busca potenciar un envelliment actiu i de qualitat, especialment en aquells casos on la solitud pot esdevenir un obstacle per al benestar.

El cor d'aquest projecte és el contacte directe i personalitzat. L'acompanyament es duu a terme tant a domicili com en centres residencials, i també inclou una modalitat d'escolta telefònica. Per a cada persona gran es pacta un dia i una hora per a les trobades, que poden consistir en activitats lúdiques, passejades, trobades amb altres persones, tallers, o simplement una estona de conversa. Aquestes estones, segons expliquen els voluntaris que hi participen, són moments enriquidors per a totes les parts, plens de connexió i empatia.

Les persones grans que participen en En Bona Companyia solen tenir més de 65 anys i es troben en situacions de solitud, aïllament social o manca de suport, amb dificultats de socialització, apatia, vulnerabilitat o dol prolongat. En molts casos, també afronten barreres arquitectòniques que dificulten la relació amb l'entorn.

El voluntariat en aquest projecte és accessible per a tothom. No importa l'edat, el gènere, els estudis o el lloc de naixement. Només cal voler compartir una estona amb una altra persona, escoltar, conversar i ser-hi present. Els voluntaris i voluntàries aporten moments de complicitat i afinitat, amb activitats senzilles que poden anar des d'un passeig al sol fins a una conversa sobre les històries de vida de la persona gran.

El primer pas és consensuar amb la persona gran un acord d'acompanyament que defineixi les seves necessitats i preferències. A partir d'aquí, es duen a terme activitats conjuntes, adaptades als interessos i possibilitats de cada participant. Aquesta flexibilitat permet que cada trobada sigui significativa i beneficiosa tant per a la persona gran com per al voluntari o voluntària.

El projecte En Bona Companyia no només millora la qualitat de vida de les persones grans, sinó que també crea una xarxa de solidaritat i afecte que enriqueix tota la comunitat. Participar-hi és més que dedicar temps; és formar part d'una experiència transformadora que recorda el valor de la connexió humana i de l'escolta activa.

Perquè, al final, el que de veritat importa és ser-hi. Ser-hi per escoltar, ser-hi per compartir, ser-hi per donar suport. Aquesta és la raó de ser d'En Bona Companyia.

Girona: Ciutat de Cultura i Llegendes

Josep Maria Saiz Garcia

Girona és una ciutat amb **història** plena d'esdeveniments; rica en els **monuments arquitectònics** que ens recorden els diferents estils que es succeeixen en períodes continuats; plena de **llegendes** que han sortit de la ment dels seus habitants; amb **dites populars i acudits diversos** que la fan una ciutat rica en el record.

És rica pel que fa a la **història** que ha fet possible la seva identitat. Hem volgut tenir present en aquest escrit alguns esdeveniments que han marcat les pàgines escrites pels gironins del passat.

A la ciutat i als voltants s'hi ha testimoniats arqueològicament la presència de l'home des de les etapes més remotes del paleolític. L'Imperi Romà va consolidar la població d'acord amb la seva situació estratègica, continuant la Via Augusta, que feia possible la formació del grup social als voltants de la mateixa, establint posteriorment una fortificació. La nova població va ser anomenada **Gerunda**.

En una etapa posterior va destacar la singular aparició, als finals del segle IX, de la juevia de Girona, amb una vintena de famílies hebrees instal·lades prop de la catedral cristiana. Girona era seu episcopal i capital de bisbat des del segle V. Els jueus hi van viure fins que van ser expulsats de la península l'any 1492.

Durant el segle XV, era una de les principals ciutats de Catalunya, només superada per Barcelona i Perpinyà. A principis del segle XIX, la ciutat va ser assetjada per les tropes napoleòniques franceses, que la van ocupar durant cinc anys.

A principis del segle XX, la ciutat va viure una gran renovació literària i artística, la qual cosa va convertir-la en el segon nucli cultural de Catalunya.

ARQUITECTURA

La ciutat de Girona és una de les més interessants de Catalunya, ja que permet recórrer més de dos mil anys d'història observant l'estructura dels edificis que formen part del Barri Vell i de la ciutat. Al començament de la nostra era apareix un recinte fortificat romà, que va permetre la fundació de Gerunda. Actualment, hi ha vestigis d'aquesta muralla i dels voltants, així com de l'ampliació realitzada a l'Edat Mitjana.

Girona contempla, a més a més, una riquesa arquitectònica envejable que es va anar construint als segles posteriors, fent realitat els diferents estils arquitectònics. En aquest sentit, farem una petita exposició d'elements singulars que fan possible la força i riquesa monumental que ens transporta en el temps:

- **Basílica de Sant Feliu:** Conté 8 sarcòfags pagans i paleocristians. És l'església més antiga de la ciutat, dedicada als dos patrons (sant Feliu i sant Narcís) i fou centre de peregrinació i culte. Va ser la primera catedral de Girona, amb elements romànics, gòtics i barrocs.
- **Estil romànic (segle XII):** Destaca l'**església de Sant Pere de Galligants**, un monestir benedictí amb campanar i claustre romànics; i l'**església de Sant Nicolau**, d'estil romànic llombard.

La juevia o call jueu: Ocupa diferents carrers del centre monumental de la ciutat, essent un call perfectament conservat, la qual cosa fa pensar en la importància que va tenir en la ciutat. L'actual Montjuïc va acollir el cementiri jueu de l'Edat Mitjana.

La catedral de Girona: Construïda en diferents etapes i estils:

- **Romànic:** Claustre i Torre de Carlemany.
- **Gòtic:** Nau central, que és l'espai gòtic amb la volta més ampla del món.
- **Barroc:** Façana i escalinata.

Estil barroc: També cal destacar l'església de Sant Martí Sacosta, amb façana i escalinata incloses en aquest estil arquitectònic.

Abans del barroc trobem l'arquitectura renaixentista (edificis com "**Les Àligues**", "**La Pia Almoïna**" i el "**Palau dels Agullana**") i, posteriorment, apareix el neoclassicisme (com el **Pont de Pedra** i l'edifici de la **Caixa d'Estalvis**).

Arquitectura modernista i noucentista: Aquest moviment arquitectònic rebutja les formes passades cercant noves estructures. Va suposar, igualment, una revolució del disseny. Els edificis modernistes inclouen mosaics, vidrieres de colors i altres detalls ornamentals inspirats en la natura. A Girona cal destacar Rafael Masó, arquitecte director de la **Casa de la Punxa** i de la **Farinera Teixidor**, entre d'altres.

GIRONA ÉS UNA CIUTAT DE LLEGENDES

També és una ciutat que contempla tot el que hem esmentat des d'una perspectiva diferent a la seva història o monumentalitat arquitectònica. Ha estat capaç de crear unes **LLEGENDES** que ajuden a crear una ciutat fantàstica i enginyosa basada, fonamentalment, en la imaginació i la història, perpetuant la ciutat d'una altra manera:

- **El cul de la lleona**, amb el petó necessari per tornar al seu interior.
- **Les mosques de Sant Narcís**, implicades en les guerres mantingudes amb les tropes franceses.
- **La Cocollona**, convertida en cocodril i papallona.
- **El Tarlà**, de l'epidèmia que assolava la ciutat.
- **Geriò**, fundador de la ciutat.
- **La bruixa de la catedral**, convertida en gàrgola com a conseqüència de les seves dolentes obres dins de la ciutat.

Farem una breu exposició de la llegenda de:

LA PETJADA DE SANT NARCÍS

Aquesta llegenda ens fa pensar en la importància que va tenir el bisbe Narcís a la ciutat. Va arribar a principis del segle IV com a bisbe de Girona, en el moment en què l'emperador romà va ordenar la persecució dels cristians, per la qual cosa va ser perseguit i martiritzat quatre anys després.

La llegenda ens diu que, en una d'aquestes persecucions, el bisbe va idear una estratègia perquè sabia que, com a bisbe, el buscarien. En lloc de sortir per la porta, ho va fer per la finestra, deixant una petjada en sentit contrari, com si hagués entrat a la casa. Llavors els romans van pensar que estava dins. Van entrar per capturar-lo, i no el van trobar. Seguint la història de la seva vida, posteriorment, i complint les ordres de l'emperador Dioclecià, acabaria martiritzat juntament amb el seu diaca, Sant Feliu.

Com a qüestió inherent a Girona, hem volgut fer un tast de:

LES DITES POPULARS

**“Per Santa Llúcia,
un pas de puça; per Nadal,
un pas de pardal i per Any Nou,
un pas de bou.”**

Segurament aquesta és una de les dites més conegudes i tradicionals, que fa referència a com el dia comença a ser més llarg a partir del mes de desembre. Aquesta és una de les dites referides a la durada del dia durant les dates de desembre i gener, és a dir, que per Nadal comença a allargar-se el dia i, per tant, s'ha de ser conscient de la realitat del moment.

**“Per Sant Narcís,
cada mosca val per sis.”**

o

**“Per Sant Narcís,
les mosques piquen de sis en sis.”**

Es comenta que corria l'any 1285 i l'exèrcit francès assetjava Girona. Aleshores, del sepulcre de Sant Narcís va sorgir una plaga de mosques grans i molt verinoses que assotà els soldats i els seus cavalls, provocant nombroses baixes. Recordant aquest miracle del sant, la tradició ha derivat en la creença que per aquest mes les mosques són més grosses i piquen amb més fúria.

Costums i Tradicions

Maria Suñer

El meu poble té una tradició molt antiga. Ara que els vells costums estan passats de moda, he estat pensant en aquests costums antics.

La celebració de la Festa de la Candelera al meu poble es remunta al segle XVI i s'ha anat mantenint al llarg del temps. Les dones són les protagonistes d'aquesta celebració. Cada any, tres pabordesses custodien la Verge de la Candelera i, en aquesta festa, fan el relleu amb les tres pabordesses de l'any següent. Aquest relleu es simbolitza amb el Ball del Tortell, una de les activitats més tradicionals de la jornada.

Festa de la Candelera. Ofici amb benedicció de candeles, amb la coral d'Esponellà. Sardanes i ball del tortell, a càrrec de la cobla La Bisbal Jove. Intercanvi cultural de danses tradicionals amb els grups de dansa La Farandola de l'Escala i del Ball del Tortell d'Esponellà. Esponellà. 2009. Font: Arxiu històric de Girona

Festa de la Candelera. Ball del Tortell, a Esponellà. 1988. Font: Arxiu històric de Girona

El Ball del Tortell comença quan, després de les sardanes, la cobla-orquestra es dirigeix fins a la casa de la Pabordessa Major, que ofereix bunyols i vi dolç a tots els assistents. Acabat el refrigeri, comença la "Passada". La comitiva dansaire l'encapçalen l'agutzil i l'orquestra, seguits per les parelles de pabordesses. Les tres primeres representen les Pabordesses sortints, mentre que les tres de darre-

re són les Pabordesses entrants. Cada pabordessa desfila acompanyada d'un noi, sigui la seva parella o no, i porta un tortell rodó enroscat al braç i una almorratxa plena de flors i cintes de colors a la mà.

Quan la comitiva arriba a la plaça, té lloc el Ball del Tortell. La comitiva dona tres voltes a la plaça i, a mitja dansa, les Pabordesses sortints fan el relleu amb les entrants, a qui ofereixen el tortell i l'almorratxa amb flors i cintes. Aleshores, les Pabordesses entrants passen al davant i fan tres voltes més a la plaça.

Cada any, en record de la festa, el ram incorpora una nova cinta. Així, actualment, aquests rams porten una gran quantitat de cintes, algunes de les quals són molt antigues.

Un cop acabat el Ball del Tortell, es balla una dansa tal com es feia en els seus orígens. Ara, però, es balla amb els vestits propis de l'època, i els balladors són persones de diferents edats del mateix poble.

Per finalitzar la ballada i la festa, la cobla interpreta la sardana anomenada *Bon dia, Elionor*.

Isabel Oliva i Prat

Mª Rosa Pié Pont

Associació Gent Gran Barri Vell-Mercadal

El dia 26 de novembre, al nostre esplanai, vam celebrar el 100è aniversari d'Isabel Oliva i Prat. La primera proposta per a la celebració va ser del Grup Amics de la UNESCO de Girona. Al nostre esplanai, tenim la sala més gran amb el seu nom, que es va inaugurar fa cinc anys, durant la Festa de la Dona.

Té una quinzena de llibres publicats, molts dels quals han estat guardonats amb diversos premis. Entre aquests, destaquen: *El jardí retrobat* (Premi Vallgorguina), *Contrallum amb orquídia*, *Poemes del mar* i el Premi Margarita Wirsing de Sant Feliu de Guíxols. També ha publicat poemes en edicions locals i ha rebut premis al Certamen de Sant Gregori, el Montseny, l'Alguer, els Jocs Florals de Calella, els Jocs Florals de l'ACA de Barcelona i d'Òmnium Cultural de Terrassa. L'any 2018, va ser guardonada amb el 32è Premi de Normalització Lingüística i Cultural de l'ADAC.

La celebració del seu aniversari es va organitzar conjuntament amb tres entitats: el Grup Amics de la UNESCO, l'Associació de Veïns del Mercadal i l'Associació Gent Gran Barri Vell-Mercadal.

Isabel Oliva, acompanyada de les seves filles i el seu fill, estava puntualment preparada per rebre tots els seus amics, coneguts, familiars i moltes altres persones que volien participar en aquest dia tan especial.

Cent anys: un número impressionant i molt important per celebrar.

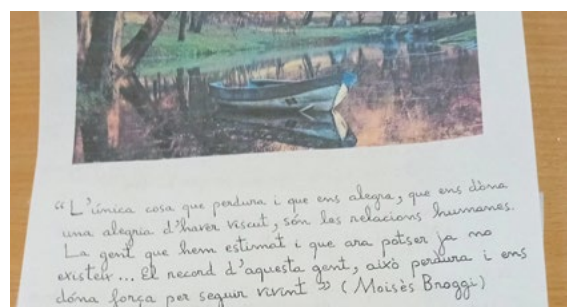
Ella, com sempre, somrient i feliç, va començar explicant les seves vivències com a mestra. Gironina d'arrel, va viure en una època en què a les escoles no es parlava ni s'ensenyava el català. Després de jubilar-se, va començar a escriure poemes i altres llibres de prosa, sempre en la nostra llengua.

Després dels recitals, van intervenir diverses persones de les entitats esmentades, agraïnt la participació de tothom. Entre elles, Jordi Dalmau (president dels Amics de la UNESCO a Girona), Dolors Reig (vicepresidenta), Ferran Giron (president dels Veïns del Mercadal), Isabel Magro (vicepresidenta), Ramon Gavilan (president de l'Esplanai Gent Gran Barri Vell-Mercadal) i Ma. Rosa Pié (vicepresidenta).

Va ser una tarda plena d'emocions, aplaudiments i molta alegria, celebrant els 100 anys d'Isabel Oliva i Prat, una fita tan merescuda i tan ben portada.

La secció de l'Anita del Mercadal

"L'única cosa que perdura i que ens alegra, que ens dona una alegria d'haver viscut, són les relacions humanes. La gent que hem estimat i que ara potser ja no existeix... El record d'aquesta gent, això perdura i ens dona força per seguir vivint" (Moisés Broggi)

Tradicions Catalanes de l'Hivern

Jordi Sirvent

Han passat les festes nadalenques i amb nosaltres s'ha quedat l'hivern. Són dies de fred, dies curts, dies amb poc sol i, per tant, dies en què no ens és agradable sortir de casa. On més bé s'està és assegut en un sofà llegint un llibre i, si ens és possible, a la vora del foc. Són dies en què les nostres relacions socials es veuen disminuïdes. Si, a més, hi afegim que hem passat un període en què l'activitat tant social com familiar ha estat frenètica, amb l'afegit d'unes despeses disparades, ja ens va bé poder parar i centrar-nos en contemplar el pas del temps amb una certa relaxació.

Tot això fa que, durant aquest període de l'inici de l'any, posterior a la festa dels Reis Mags, sembli que els dies siguin iguals els uns als altres: sense cap notorietat, sense fets destacables, sense cap fet a recordar, en definitiva, sense cap fet tradicional que ens connecti amb el passat.

Lluny de totes aquestes consideracions, podem destacar uns quants fets que, any rere any, es van repetint i ja formen part de les nostres tradicions. Hem passat un període de fets tradicionals molt celebrats per tothom i, potser per estar saturats, viurem aquests esdeveniments amb un menor interès, sense aquella il·lusió amb què vivim les tradicions nadalenques. Passem uns dies en què les nostres tradicions queden com aparcades, un període de travessa del desert, fins a arribar a la Setmana Santa, moment també farcit de tradicions. Dos punts, un de partida i l'altre d'arribada, sempre sota la cobertura de fets religiosos que marquen molt la nostra cultura. Encara que, darrere de cadascuna d'aquestes tradicions i celebracions, es vegin fonamentades en la cultura pagana dels inicis dels temps, solen estar molt relacionades amb el clima, les estacions de l'any i els cicles de la terra i dels astres. Podríem incloure aquí les dites populars,

també molt relacionades amb cada època de l'any i l'agricultura, però no les tractarem aquí.

Repasant els actes, festes, tradicions o fets notoris que ens trobem des que els Reis Mags tornen a l'Orient, trobem la festa de Sant Antoni Abat, en altres llocs anomenat Sant Antoni del porquet o altres denominacions. Lligada tradicionalment a la protecció dels animals, antigament era una festa molt important en moltes poblacions. Sant a qui la pagesia encomanava la protecció per a la salut i la fertilitat dels animals. Aquests eren molt importants en el món agrícola, tant com a animals de renda, com de treball i fins i tot de transport.

Calafell. Festa dels Tres Tombs. Sant Antoni Abad. Cavalls, carros i carruatges desfilen pels carrers del centre de Calafell. 2016. Font: Arxiu històric de Girona

Arran de la mecanització de les tasques agrícoles, la festa va anar perdent rellevància per la pèrdua dels animals de treball en les tasques quotidianes. Darrerament, sembla que la festa ha revifat per l'augment dels animals de companyia en l'ambient urbà i també per un creixent interès per l'equitació i les escoles d'hípica. Això ha fet que es celebrin en molts pobles la benedicció dels animals amb processons que donen notorietat a la festa del sant. Un esment a part és la destacable i molt tradicional festa dels Tres Tombs, que se celebra en alguns barris de Barcelona i en altres poblacions de parla catalana i que, en les nostres contrades, no té tanta consideració.

Arran de la mecanització de les tasques agrícoles, la festa va anar perdent rellevància per la pèrdua dels animals de treball en les tasques quotidianes.

També volem destacar la *Setmana dels Barbuts*. Comença amb Sant Pau Hermità i es perllonga fins a Sant Sebastià. Inclou també el sant que acabem de veure, Sant Antoni. Coincidència o saviesa popular, veiem que tots els sants d'aquesta setmana, del 15 al 20 de gener aproximadament, se'ls descriu amb barba, i aquests solen ser els dies més freds de l'any. Aquest fet és el que dona nom a la setmana, i el nom li escau pel fet que fa molt fred i els sants porten barba. Darrerament, amb el canvi climàtic, la coincidència amb el fred ja no és tan exacta.

Continuant amb els sants d'aquesta setmana, hi trobem *Sant Sebastià*, un sant molt arrelat a les nostres contrades. És conegut per la invocació popular contra les pestes i les epidèmies. Aquest fet serveix de fonament a la tradició molt arrelada a les nostres contrades del *Pelegrí de Tossa de Mar*. Arran d'una epidèmia que es va produir al segle XV, els habitants d'aquesta població marinera van fer un vot per guarir-se de la pesta. El vot consisteix en una peregrinació a l'església de Sant Sebastià de Santa Coloma de Farners. El poble de Tossa recorre en peregrinació els 40 quilòmetres que separen ambdues pobla-

cions, guiats per un personatge que és escollit pel poble, el nom del qual es manté en secret fins a la missa prèvia a la sortida. Hi ha una aturada a *Terra Negra*, el darrer punt on es veu la població, i on el pelegrí reuneix tots els caminants. Tant a l'arribada a Santa Coloma com prèviament a la sortida hi ha actes religiosos. L'endemà s'emprèn el camí de retorn, molt més festiu, que culmina amb l'arribada a Tossa. Una processó i el cant dels goigs acabaran amb el lliurament a les autoritats de Tossa del document acreditatiu que "*el vot s'ha complert*".

En aquesta època també celebrem a les nostres comarques, especialment a la del Pla de l'Estany, l'*Aplec de Sant Mer*, on un grup nombrós de persones s'ajunten per festejar el sant omplint els camps propers a l'ermita. La llegenda ens parla de l'acció del sant relacionada amb un monstre de l'estany.

També en aquestes dates s'escau la festa de *Sant Tomàs d'Aquino*, patró dels estudiants, una festa molt celebrada pel jovent dels instituts, que en dècades anteriors omplien els carrers amb disfresses i molta xerinxola.

Ja com a cloenda d'un període de l'any, destaquem la *Candelera*, festa de la Mare de Déu de la Candela o de la Llum. És tradicional que cada any, per aquesta data, mireu si s'acaba o no l'hivern. Sembla que, per ser una data assenyalada —en trobar-nos a mig hivern, amb l'allargament dels dies en què el sol ja comença a escalfar més— i també per les ganes que arribi el bon temps, la tradició ens diu que ens preguntem si arribarà ja el bon temps o si haurém de patir uns quants dies més la rigorositat del fred. Gairebé mai no en traiem l'entrellat. Aquesta tradició també es manifesta en altres cultures, com en el cas dels americans, molt conegut pel seu *Dia de la Marmota*.

També ens serveix aquesta data com a cloenda de les festes de Nadal, on, com marca la tradició, és el dia indicat per retirar el pessebre i tots els ornaments de les festes nadalenques.

Tossa de Mar. El pelegrí 2013 Sebastià Dilmé Ribas, arribant al Molí de la Selva, a Caldes de Malavella, per creuar el Torrent el Reclar i fer entrega dels vots als 1.716 pelegrins d'aquesta edició. 2013. Font: Arxiu històric de Girona

El Carnestoltes, una drecera cap a la llibertat

Carme Subirana Pla

Quan l'hivern fa les darreres batzegades i la primavera comença a sortir de la seva letargia, hi ha una celebració que espera veure la llum i fer gaudir tothom que hi estigui disposat: la festa de Carnestoltes. Carnestoltes és el nom del personatge central, el rei de la disbauxa i la transgressió, una figura simbòlica que representa la llibertat abans del període de reflexió i austeritat. Presideix els actes de la festa i anuncia l'inici de la celebració amb un pregó festiu i humorístic. En molts llocs, el rei Carnestoltes és enterrat al final de les celebracions.

Associar Carnestoltes amb llibertat, tot i que atrevit, no seria desaforat; la societat, durant aquests dies, respira un aire més indulgent i permissiu. Encara que sigui una comèdia, la gent se sent més inclinada a fer allò que en altres situacions desestimaria. Deixant un xic a un costat les dades, és destacable que l'esperit d'aquests dies és un esperit lliure, on la gent es disfressa d'allò que més li agrada: princeses, pilots, personatges de contes, herois de pel·lícules, reines de països llunyans, policies que imparteixen ordre, soldats, detectius per investigar casos embolicats, carboners i oficis oblidats, animals diversos, amazones, capellans, monges i membres d'altres professions. Tot és possible, i ningú s'estranya d'aquestes conductes. Prendre la

A Girona, com en altres poblacions, el Carnestoltes comença a caminar als centres escolars amb disfresses, festes, tallers i sortides típiques del Dijous Gras, el primer dia oficial del Carnaval.

identitat d'altri, ni que sigui de mentida i per unes hores, agrada i dona un aire diferent a aquests dies, on la música i els balls també en són protagonistes.

Si tornem a les dades, cal afegir que el Dijous Gras és el primer dia oficial del Carnaval, i és tradicional menjar botifarra d'ou. A les escoles, se celebren festes i tallers, i es proposa als alumnes portar alguna peça de roba que els modifiqui l'aparença durant unes jornades, per cloure amb un ball i una festa conjunta. Disfresses i comparses brillen per la seva originalitat, les rues també es fan presents als carrers amb desfilades de carrosses, i es fan balls de Carnaval i de màscares.

A Girona, com en altres poblacions, el Carnestoltes comença a caminar als centres escolars amb disfresses, festes, tallers i sortides típiques del Dijous Gras, el primer dia oficial del Carnaval. El Dijous Gras, alguns de nosaltres el recordem com el dia de la sortida escolar, i encara avui es presenta com la tarda en què els nens i nenes dels centres comparteixen activitats lúdiques amb els companys i assaboreixen la típica botifarra d'ou. Ha esdevingut una sortida d'una tarda per algun indret de la ciutat: un parc, uns jardins, la Devesa, una plaça gran amb arbrat o algun espai natural proper, per tal de gaudir i participar en la típica berenada amb els amics i amigues de curs.

Hi ha barris on les associacions es bolquen en l'organització i preparació de la festa, i d'altres on passa més desapercebuda. Així, no seria desafortat dir que el Carnestoltes, tot i fer-se en diferents sectors, és una festa popular d'arrelament cultural, que no destaca en el calendari de celebracions gironí, tot i que hi ha agrupacions que treballen perquè esdevingui una celebració de ciutat.

Per contraposició, sí que es fa en altres indrets de les nostres comarques, on les carrosses i les comparses sobresurten per la seva originalitat i transgressió de les normes socials. La festa es prepara al llarg de tot l'any. Les persones que intervenen i protagonitzen les desfilades preparen la següent quan conclou la que està en curs. És corrent que les colles participin, amb les seves carrosses i disfresses, a desfilades de diferents poblacions costaneres o no, oferint així la possibilitat a la població de gaudir i veure el resultat d'un esforç i dedicació de tot un any.

La combinació d'elements com les disfresses, el ball col·lectiu i la celebració un xic esbojarrada per saltar-se algunes normes que durant l'any cal respectar, dota aquests dies d'un caràcter diferent entre febrer i març, abans que comenci la Quaresma amb el Dimecres de Cendra. Aquest període de diversió i transgressió, on els participants se senten més desinhibits, precedeix la Quaresma en el calendari cristià i té el seu origen en ritus pagans de celebració de l'Europa medieval. Era una manera de celebrar la fi de l'hivern i la benvinguda de la primavera. Amb el temps, s'ha anat associant amb les celebracions religioses abans del període de la Quaresma, un període d'abstinència i austeritat.

Prohibit (quasi) tot!

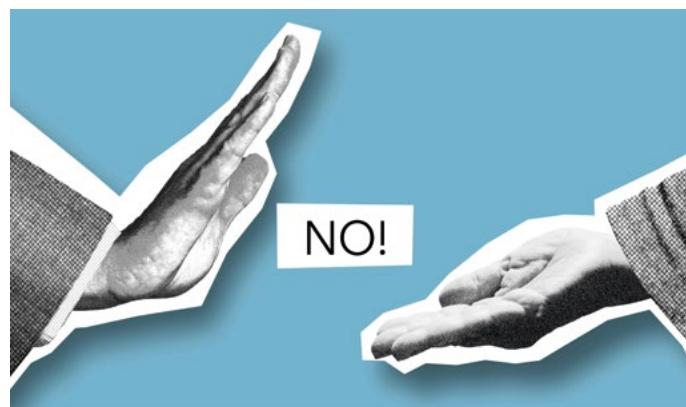
Joan Miró Ametller

Quan era un infant, quan era jovenet, quan podíem jugar al carrer... Vaig aprendre les beceroles de llegir i escriure a casa, amb la família, amb els avis. Després d'un any en una acadèmia escolar del barri, avui desapareguda, vaig entrar en un centre de les escoles cristianes. Llavors teníem tres àmbits per formar-nos. Apreníem a l'escola, a casa i al carrer. I sabíem perfectament que hi havia temes apresos en un àmbit que no es podien utilitzar en un altre. A casa i al carrer apreníem a parlar en català. A casa sentíem explicar algunes anècdotes, no gaires, del temps de la guerra o, molt més freqüent, d'abans de la guerra (llegíem els *Patufets* que havien escapat miraculosament de la foguera del 1939) i de les glòries històriques de Catalunya. Tant una cosa com l'altra eren temes intocables a l'escola. No estaven explícitament prohibides, però sabíem que calia ser prudents perquè no estaven tolerades.

Prohibicions n'hi havia, i tant que sí! Hi havia temes prohibits. Hi havia autors prohibits, llibres prohibits i l'índex de llibres prohibits estava vigent; hi havia músiques i cançons prohibides (es va prohibir la música negra fins al 1959), imatges prohibides, pel·lícules prohibides, idees i converses prohibides... L'educació era molt estricta. Tot el que podia posar en dubte la disciplina militar, el pensament social eclesiàstic, l'ideari del règim o l'adoctrinament que es practicava estava prohibit o sota control. La vigilància religiosa s'aplicava sense contemplacions. Al meu col·legi, que no era especialment repressor, cada aula estava presidida pel que, en veu baixa i de broma, anomenàvem el Calvari: el Crist enmig de les imatges del cap d'estat i del fundador de la Falange.

Nens i nenes rebien educació per separat. El ball estava "vigilat", era una "abraçada encoberta", pecaminosa. La censura modificava les lletres de les cançons ("*Ojos verdes*") i els diàlegs de les pel·lícules ("*Mogambo*", on la intervenció censora va convertir la sospita d'un adulteri en un incest). Retallava escenes de les pel·lícules

i, si calia, afegia frases pronunciades mentalment per modificar l'argument. Hi havia films absolutament prohibits ("*Viridiana*"). S'exagerava la malignitat de certes seqüències. Així, un joc amb un guant esdevenia tota una provocació sexual i es controlava qui feia cua en aquell cinema per veure la pel·lícula ("*Gilda*") i es reconvenia en públic durant un sermó.

Tot estava sota vigilància: el cinema, la ràdio, la premsa, el teatre... fins i tot la publicitat! En el cas dels esports femenins, calia evitar que en les fotografies es poguessin veure els genolls de les noies. Les retallades s'aplicaven també als diccionaris i les enciclopèdies: certes paraules i algunes biografies no eren ben vistes. El sistema de les dobles versions (una per al mateix país i una altra per a l'estranger) va ser vigent al cinema fins a l'any 1977. Així, paral·lelament a la lectura, vam adoptar l'exercici de la interpretació. Llegit un text literari, històric, polític, de diari, fins i tot bíblic, després d'assistir a una representació teatral o a una projecció cinematogràfica, tot seguit ho interpretàvem segons el nostre criteri.

Una curiositat. Amb el temps, la roba interior d'una època tendeix a sortir a l'exterior. Exemples: els pantalons eren roba interior; ho podeu trobar a la Bíblia (*Èxode 28*). La camisa era roba interior i les persones elegants procuraven no exhibir-la: originalment, anar "*en pelota*" era anar en camisa. No fa gaire vam presenciar l'ús dels *enagos* com a roba de carrer i no és estrany veure samarretes en públic. Per no parlar dels banyadors. Als anys 40, els vestits de bany femenins havien de portar una faldilleta.

**Tot estava sota vigilància: el cinema, la ràdio, la premsa,
el teatre... fins i tot la publicitat!
En el cas dels esports femenins, calia evitar que en les fotografies
es poguessin veure els genolls de les noies.**

Pàgines viscudes

Jo vaig experimentar alguna conseqüència d'aquest clima de control i restriccions. Quan sortíem d'escola, uns quants amics anàvem a jugar a l'atri d'una església que semblava un espai públic. La queixa eclesiàstica va fer que les autoritats escolars anessin aula per aula per localitzar els "culpables de la transgressió" i ens reunissin per cantar-nos les recriminacions corresponents. Una pila d'anys més tard, l'església va desaparèixer quan l'entitat musical de l'edifici veí va adquirir l'espai per ampliar les seves instal·lacions.

Les prohibicions de vegades fregaven el ridícul. Recordo la retirada de la circulació dels exemplars d'un diari, un dia, perquè la foto de la portada, relativa a la visita a Espanya del president Eisenhower, inspirava acudits que afectaven el cap de l'estat.

Tots intuïem que certes tradicions no podien sortir de l'àmbit familiar. I moltes tradicions referides al Carnestoltes no eren ben vistes. Es toleraven les disfresses quan eren els infants els que es disfressaven, perquè es consideraven un joc. Els adults, la gent gran, no podien jugar.

L'obsessió censora va provocar la deformació de les festes populars i les tradicions. Fins i tot la van patir els vestits tradicionals de manera malaltissa, fins que, arribats els anys 50, el turisme i l'economia es van imposar a la ideologia i als principis morals, obligant a suavitzar les restriccions.

"GILDA"

Rita Hayworth - Glen Ford - Columbia - 1946

Fotografia encolada a una cartolina blanca.
Crèdits: Vidor, Charles. Barrós i Allué, Alfred. 1946.
Font: Arxiu històric de Girona

La gent de Sant Daniel

i la visita teatralitzada al monestir

Joan Balbi

La gent de Sant Daniel, com cada any, organitza una visita teatralitzada al monestir. Es tracta d'una explicació de la seva història.

Per començar, ens van dir que penséssim en l'any 888, data en què el monestir encara no existia. Només hi havia una petita capella. A la vall se la coneixia com la Vall Ombrosa o Tenebrosa, per les grans boscúries i alguns pocs conreus. Un bon dia d'aquell any, es va presentar un munt de gent per netejar-la i adequar-la amb la finalitat de donar sepultura al mestre Daniel. Van creure que aquella petita esglé-

sia era un bon lloc per donar-li sepultura. Quan els van preguntar d'on venien, van contestar que venien de la vila d'Arles i que, en passar pel poble de Monells, els van explicar que existia aquesta vall tan tranquil·la i molt boscosa.

Qui era el mestre Daniel?

El mestre Daniel era un monjo que venia d'Armènia, del llunyà Orient. Va arribar a Arles i, amb bones paraules, predicava la fe cristiana. Però les autoritats i Teofani el van fer decapitar el 24 d'abril de l'any 888 de Nostre Senyor. Tot i la seva mort, els miracles i les conversions no es van aturar. Teofani, venjatiu, va voler llençar el cos de Daniel al mar, però, abans que això succeís, van poder prendre les seves despulles, les van carregar damunt d'un carretó i se les van endur cap al sud, buscant un indret on pogués ser sepultat dignament.

Ens van explicar que, després de la sepultura del mestre Daniel, la gent devota de Girona va començar a peregrinar a la vall per pregar davant de la sepultura de Sant Daniel. Així, van començar a anomenar-la Vall de Sant Daniel, i va deixar de dir-se Vall Ombrosa o Tenebrosa.

Durant la visita, ens van comentar que el 18 de juny de l'any 1015 es van reunir la comtessa Ermessenda, el seu espòs, el comte Ramon Borrell (comtes de Girona, Vic i Barcelona), i el bisbe de Girona, Pere Roger, germà d'Ermessenda. Volien comprar els terrenys al costat de l'església on hi havia la sepultura de Sant Daniel per a la construcció del monestir. L'Ermessenda oferia 100 unces d'or, però al senyor bisbe li semblava poc, ja que també tenia la catedral en molt mal estat. Per poder fer la compra, l'Ermessenda va oferir, a més de les 100 unces d'or, donar a la canongia de la catedral quatre mujades de terra a la zona del Mercadal. D'aquesta manera, el bisbe hi va estar d'acord.

La comtessa Ermessenda i el comte Ramon Borrell van fundar aquí mateix el monestir femení.

El 16 de març de 1018, el comte Ramon Borrell va morir en una de les ràtzies contra els musulmans.

Per poder tirar endavant la construcció del monestir, Ermessenda i el seu fill, el comte Berenguer Ramon, van fer tota una sèrie de donacions de propietats a la comunitat de Sant Daniel. Això va permetre que la comunitat estigués ben dotada: totes les terres i vinyes serien seves, així com arbres fruiters, cases i corts. També hi havia propietats a Salt, Montfullà, Bescanó, Vilablareix, Sant Martí Vell i Celrà.

El monestir de Sant Daniel és benedictí, perquè segueix les regles de Sant Benet, i és dirigit per l'abadessa, que és escollida per la comunitat.

Heus aquí un petit resum de la visita teatralitzada al monestir. Durant una bona estona, hem recordat com van ser els inicis de la Vall i del monestir de Sant Daniel.

Moltes gràcies a la gent de Sant Daniel per aquesta bonica experiència que hem gaudit.

Dones de Girona en el Record

Montserrat Guanter Salart

Jubilada. (Dones Pensionistes de CCOO)

Antònia Adroher i Pascual
(Girona, 1913-2007):
mestra, sindicalista i revolucionària

L'Antònia va ser mestra, però també moltes altres coses: sindicalista, revolucionària, regidora de l'ajuntament, exiliada, companya, mare... A Girona se li ha dedicat un carrer i el nom d'una de les biblioteques públiques de la ciutat. Diversos organismes oficials i també la premsa gironina li han fet diversos homenatges.

Malgrat tot, tenim la sensació que les noves generacions saben molt poc o res d'aquesta dona valenta. Per què va ser tan important per a Girona? El brutal silenci que hem patit i la memòria fràgil han fet oblidar que ella va ser la primera dona escollida en la història del consistori gironí.

Unes breus pinzellades sobre la seva vida ens donaran algunes claus del que va passar.

El 1931, amb divuit anys, ja va ser portabandera de la tricolor, desfilant pels carrers de Girona. Va ser cofundadora i afiliada al primer sindicat de treballadores de l'Ensenyament (FETE). El 1935 va iniciar la seva militància al POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista).

Va acabar els seus estudis de Magisteri el 1934 i va ser destinada a Ultramort, on va aplicar amb molt d'èxit els moderns mètodes pedagògics.

Retrat d'un grup d'alumnes i mestres d'una escola d'Ultramort. S'observa la presència d'Antònia Adroher, mestra, i Domingo Salvo. 1935. Font: Arxiu històric de Girona

L'octubre de 1936, la van nomenar consellera d'Ensenyament, Cultura i Propaganda de l'Ajuntament de Girona (consellera equivalia a regidora). Des del seu càrrec, va impulsar una intensa tasca en la lluita contra l'analfabetisme, la millora de les condicions esco-

**Ens importa remarcar, una vegada més,
aquesta dona revolucionària, militant, renovadora pedagògica i
que durant tants anys va estar allunyada de la seva estimada terra.**

lars i la renovació pedagògica. Va convertir convents en escoles, va obrir cantines infantils i va iniciar l'ensenyament del català a l'escola. És a dir, va posar els fonaments de l'escola pública que avui coneixem.

Pocs dies abans de l'entrada a Girona dels colpistes, a finals de gener de 1939, va marxar cap a l'exili. Va posar en marxa una llarga lluita per sobreviure clandestinament sota l'ocupació alemanya de França. Ella i el seu company, Carmel Ros, van ajudar la Resistència francesa, facilitant documentació a les persones que fugien dels nazis. Es van instal·lar a París, on ella va presidir el Casal Català.

Premian (Herrault). Retrat d'una part de la família Rosa Adroher al segon any d'exili. S'identifica a Antònia Adroher, la segona per la dreta. 1940. Font: Arxiu històric de Girona

Antònia Adroher assistint en un acte del Poum a França. 1971. Font: Arxiu històric de Girona

El 1977, l'Antònia i en Carmel van tornar a Girona després de trenta-vuit anys d'exili. Finalment, es va acostar al PSC, amb el qual va col·laborar, no sense reticències, com ella mateixa explica al seu llibre de memòries *La llavor dels somnis* (2001).

Acte d'inauguració del carrer de l'Enric Adroher a Girona. Parlament d'Antònia Adroher. S'observa la presència de l'alcalde Joaquim Nadal. 1990. Font: Arxiu històric de Girona

La recent Llei de Memòria Històrica fa que ara tornem a parlar d'ella, a no oblidar-la. Ens importa remarcar, una vegada més, aquesta dona revolucionària, militant, renovadora pedagògica i que durant tants anys va estar allunyada de la seva estimada terra.

II Congrés del PSC gironí celebrat a Banyoles. A l'esquerra, Joan Pluma. Al centre, l'alcalde de Girona, Joaquim Nadal i Antònia Adroher. 1994. Font: Arxiu històric de Girona

Cuina medieval catalana

Narcís Sureda

Ja hem dit en l'article anterior que, en parlar de la gastronomia de l'edat mitjana, ens referim no pas als plats o als productes de la cuina senzilla, quotidiana, la que servia per a l'alimentació bàsica, que assolía la màxima senzillesa a la taula de la gent humil i es feia més apetitosa a la taula dels adinerats, nobles o prelats i en els monestirs.

El que podríem anomenar alta cuina era la que els benestants oferien en els seus banquets o celebracions. Abans hem parlat de tota una sèrie de plats, la manera com eren cuinats i quines eren les preferències dels "gourmets" antics. Ara tocaria parlar de la beguda.

Tant en els banquets dels rics com en les celebracions dels humils, era imprescindible el vi. El cultiu de la vinya s'estenia des de la Catalunya Nord fins a les terres valencianes, sense que això vulgui assenyalar cap exclusivitat, perquè la vinya s'estenia per tota la península Ibèrica i més enllà.

Els majors productors de vi eren els monestirs, que, a més del consum propi, en produïen quantitats considerables, tant que n'afavorien la difusió i permetien exportar-ne, sense impedir que, atès el consum que se'n feia, també se n'importés de Grècia i d'Itàlia. El vi més valorat era el de gust intens, i hem de dir, satisfets, que els vins catalans són de gust fort.

En els receptaris de l'època, l'única característica del vi que s'esmenta és la dolçor i que fos "ben flairant". Això és important, perquè quan l'escalfaven — que era corrent, sobretot a l'hivern — la calor el feia més olorós. A l'hivern era més apreciat el vi espès. El color del vi era significatiu i servia per designar de quina classe de vi es tractava, amb quatre classificacions: blanc, claret, rosat i vermell, que podien

ser secs o dolços. Els receptaris no relacionaven el tipus de vi amb els plats. El vi més preferit sovint era el blanc, i es consumia segons les estacions.

Els comerciants de vi a l'engròs, que eren els més consumits per la gent fins a mitjan segle XX, sense envasar, quan anaven a comprar a les empreses productores solien escollir el vi que desitjaven amb un instrument curiós que, de vegades, apareixia en films francesos d'època, penjat del coll dels "sommeliers" que servien el vi en els banquets.

Era una mena de cassoleta platejada, com una taseta ampla i de vores baixes, amb un fons de diversos relleus. El comprador hi abocava una mica de vi, i, movent-la, podia veure la coloració i si el vi era més o menys espès. Després en feia un tast per tenir una idea del grau i comprovar que no fos agre. Els documents que tinc no ho expliquen, però segurament la gent que anava a proveir-se als monestirs devia fer el mateix amb un instrument semblant.

Vista del Puigsacalm des de Joanetes. En primer terme, un hort, en segon terme, palls. 1941. Font: Arxiu històric de Girona

Ara, la cassoleta és història. És clar que molta gent, en aquelles èpoques reculades, consumia vi de les seves pròpies vinyes.

Les cases de pagès, que fins al segle XX encara eren habitades pels pagesos i on es practicava l'autoconsum del qual menjaven i bevien, totes tenien un "cup" on s'aixafava raïm amb els peus descalços, i el most es dipositava en botes on el vi fermentava. Era famosa la "bota del racó", la més ben situada per resguardar-se de sorolls, vibracions i canvis de

temperatura. Mai es buidava del tot, i si se'n treia qualsevol quantitat, es reomplia. Era la del vi més apreciat i l'orgull del pagès. Talment o amb molt poques variacions, devia succeir a l'edat mitjana.

Però el sistema tenia un problema: si el vi patia canvis de temperatura, si la bota era mal tancada o si el vi tenia poc grau, es malmetia o es tornava agre, i si no hi havia remei, s'utilitzava com a vinagre. També podia emmalaltir —i no em feu dir la causa, que no la sé— i es tornava ranci, tot i que aquest era apreciat en les menges dolces. Tot això devia succeir en els temps antics de què tractem, i es va acabar amb l'abaratiment del vidre d'ampolla, que conserva millor el vi.

Tot i això, els entesos diuen que el millor envàs per conservar el vi sense alteracions és el "bric", però ningú envasarà un gran vi en un "bric". No té gens de "glamur". En els cellers dels monestirs, però, no hi havia "brics". Hi havia alguns vins que s'anomenaven pel nom del raïm amb què eren fets, com el moscatell o el picapoll. Era molt corrent beure el vi barrejat amb aigua, tant en els banquets com en els àpats humils. La quantitat d'aigua era determinada i depenia de si el vi era més o menys fort i, per tant, calia tastar-lo. També depenia dels costums de cada regió, però era un fet habitual.

Sembla que el costum derivava del fet que a l'edat mitjana es temia molt l'embriaguesa, i en barrejar-lo amb aigua es podia beure més líquid que si era vi sol. El porró que apareixia en les nostres cases de pagès també contenia vi amb aigua. Amb el vi també es feien preparats molt apreciats, com el vi cuit o el vi pimentat. D'aquest darrer encara se'n troba al monestir de Vallbona de les Monges. El vi pimentat sol contenir mel i espècies com canyella o gingebre, i en menys quantitat, clavells, pebre, sàndal o pètals de rosa.

Als mercats de Nadal, es beu i se serveix vi calent barrejat amb panses, que reconforta del fred i no deu ser diferent del vi antic del qual parlem. En les "botes del racó", que fins fa poc perduraven, hi havia també un problema.

L'actual vi d'una certa qualitat conté un "bouquet" més o menys notable, que sol ser bàsicament de fusta de roure i també aromes afruitats que aporta el raïm. Les botes del racó eren de fusta vella, amb molta "mare del vi". Conservaven bé, però, tal com devia succeir en l'antigor, de "bouquet", res de res.

Queda clara la integració de la cultura gastronòmica al bagatge cultural del país.

El Tapís de la Creació

Ahir

Tapís de la Creació, conservat a l'interior del Museu de la Catedral. 2000.

Foto: Arxiu històric de Girona

Avui

Entre el 2011 i 2012, el Tapís de la Creació fou sotmès a restauració al Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya.

La nova estructura d'alumini mòbil permet mantenir el tapís separat del mur i amb una lleugera inclinació que evita tensions del seu propi pes, amb una il·luminació LED que millora molt la seva presentació.

Foto: Clara Prieto, 2024